

סיכום הרמב"ם היומי

מהדורה ניסיונית ■ למנויים והערות: RambamYomi@gmail.com

ש"פ בהר"ב חוקתי התשס"ז ■ גליון 39 ■ ללומדי ג' פרקים ביום

פרק ב' – חזקה בהפקר

התנאים: בכדי שהחזקה תקנה בנכסי הפקר וגר, נדרשים שלושה תנאים: שהחזקה תיעשה בכוונה לשם קניין, שתיעשה בגוף הדבר עצמו ולא רק בפירותיו, ושתועיל לאותו נכס (כמפורט). [א-יח]

פרק ג' – הנותן מתנה

חילוקי הדינים: א) מתנה רגילה – נקנית רק באמצעות קניין, ורק כאשר המתנה מוגדרת; ב) פיקדון וכדומה – נקנה גם בדברים, כיון שהוא כבר בידי המקבל; ג) לאשה ועבד – בדרך כלל המתנה עוברת לבעל ולאדון, מלבד אם נתן על מנת שלא יעבור אליהם. [א-יח]

יום שלישי, ב' אייר

פרק ד' – זכייה במתנה

חילוקי הדינים: א) זכין לאדם – ניתן לזכות אדם במתנה, באמצעות נתינתה לאחר, ובמקרה כזה רק המקבל יכול לחזור בו; ב) מי מזכה – הזיכוי יכול להיעשות באמצעות בן דעת שאינו גוי; ג) לפני הזיכוי – כל עוד שהלה לא זכה, המתנה עדיין שייכת לנותן; ד) זיכוי בדברים – אינו אפשרי. [א-יז]

פרק ה' – פרסום המתנה

הדין: א) פרסום והסתרה – בכדי שמתנה תהיה בתוקף, עליה להיות מפורסמת. אם הדבר נעשה בסתר, אין היא נחשבת; ב) שתי שטרות – בכללות מי ששטרו מוקדם, זכה. אם זה אותו קונה, פעמים שרק המאוחר תקף. [א-יח]

פרק ו' – דעת הנותן

הכלל: בכל מתנה, הדבר שקובע זה דעתו של נותן המתנה, ואנו משערים ממעשיו מה היתה כוונתו, ולפי זה קובעים את הדין. דוגמאות: א) אדם שנותן כל נכסיו לאשתו או לבנו, זה רק בשביל שתהא אפוטרופוס; ב) אשה שנתנה כל נכסיה לאחר טרם חתונתה, והתגרשה, זה היה רק כדי להבריח מבעלה; ג) המחזן בנו בבית, נתן לו הבית. [א-כד]

יום ראשון, ל"ג בעומר

הלכות מכירה

פרק כ"ח – בית כור

הכלל: אדם אשר מתחייב לחברו למכור לו בית כור עפר, עליו לתת שטח עפר מישורי במידה זו, ואולם נכלל בכך גם מעט סלעים ובורות קטנים שאינם דבר בפני עצמו וכן חריגות מהמידה בשיעור של 2 אחוז. אלא אם כן סוכם ביניהם מראש על שטח מדוייק ופרטים שונים, או שיש מנהג מסוים באותו מקום. [א-יח]

פרק כ"ט – חסרי דעת

חילוקי הדינים: בדרך כלל, קניינים נעשים רק באמצעות בן דעת. בכל זאת חכמים תיקנו לחסרי דעת קניין, כדלהלן: א) חרש – רק מטלטלים; ב) אילם – גם קרקעות; ג) שוטה – כלום. מלבד בזמן שהוא שפוי; ד) קטן – עד גיל 6 אינו קונה כלום, אח"כ קונה בתנאי שמבין בטיב קניין, ויורש מוכר קרקעות רק בגיל 20; ה) שיכור – קונה הכל. מלבד בשיכרותו של לוט. [א-יח]

פרק ל' – שלא מדעת

הדין: יש מקרים בהם הקניין נעשה שלא מדעת מי שבסמכותו לקנות, ולכן אישור הקניין נמצא כעת בידיו. כגון קונה שזוכה שלא מדעתו, אדון שעבדו מכר בלא ידיעתו, בעל שאשתו מכרה בלא ידיעתו, אשה שבעלה מכר נכסי מלוג בלא ידיעתה. [א-יז]

יום שני, י"ט אייר

הלכות זכיה ומתנה

פרק א' – הפקר

הדין: כל אחד יכול לקחת לעצמו נכסי הפקר. ולכן אפשר לצוד חיות או לדוג דגים שאינם בבעלות כלשהי, למעט אם מישוהו כבר צד אותם ברשתו. כמו כן אפשר להחזיק בנכסי גר שמת ואין לו יורשים, והחזקה מועילה רק ביחס לשטחים שאינם מופרדים בשום צורה ממקום החזקה. [א-יח]

• יום שישי, ב"ג אייר •

הלכות שכנים

פרק א' – דין חלוקה

הכלל: שותף המעוניין לפרק את השותפות, יכול לעשות זאת בתנאי שלכל אחד מהם יישאר לעצמו חלק שהוא משמעותי בפני עצמו (כמפורט). אם לא, יכול הוא לומר לשותפו – קנה חלקי, או מכור לי חלקך! [ח-א]

פרק ב' – החצר

דיני החצר: א) ארבע אמות – חצר המובילה לשני בתים, נתנו לכל פתח ארבע אמות לפרוק משא, וחלוקת החצר מתחילה מעבר לארבע אמות אלו; ב) הזק ראייה – אחד יכול לכפות את רעהו לעשות קיר ביניהם, והעלות מחולקת בשווה ביניהם לפי מנהג המדינה. [ח-א]

פרק ג' – מחיצה

הדין: כאמור, עלויות המחיצה נופלות של שני הצדדים עד לגובה של ארבע אמות. יותר מזה, מי שרוצה הוא שישלם, אך אם השני מגלה שהוא משתמש ונהנה מכך, עליו להצטרף ולשלם. וכן במקרים דומים. [ח-א]

• יום שבת-קודש, ב"ד אייר •

פרק ד' – בית ועליה

הדין: למרות שהבית והעליה הינם שטחים נפרדים, מכל מקום יש פרטים בהם מצב האחד משפיע על השני, ובהם השני יכול לכפות את הראשון. [א-א]

פרק ה' – חצר השותפים

הדין: בני החצר כופים זה את זה להוצאות בסיסיות של החצר, ולא למותרות. וכן יכולים להתנגד לכך שמישהו יעשה דבר שמפריע להם ואינו נהוג במקום, מלבד אם הלה החזיק בכך (כמפורט). [ח-א]

פרק ו' – בני העיר

הדין: בני העיר כופים זה את זה לשלם עבור צורכי העיר הבסיסיים, מלבד תלמידי חכמים. וכן בני מבוי יכולים להתנגד לכך שמישהו יעשה דבר המפריע להם ואינו נהוג במקום, מלבד פתיחת תלמוד תורה. [ח-א]

• יום רביעי, ב"א אייר •

פרק ז' – שושבינות

הדין: נהגו שהאורחים בחתונה נתנו השתתפות בהוצאות החתונה, מתוך מטרה שכאשר הם יתחתנו, אף החתן ישתתף עמם בהוצאות. ולכן אין זו מתנה גמורה, וניתן לתבוע את המקבל שישלם לזה שנתן כשהוא מתחתן, ובלבד ששני החתונות באותה רמה. [ח-א]

פרק ח' – שכיב מרע

הדין: אדם שחולה במצב קשה, תיקנו חכמים בקשר אליו כמה תקנות: א) שדבריו נחשבים כמו קניין; ב) שכל השומע דבריו נחשב כעד; ג) שהמתנה נקנית רק לאחר מיתתו; ד) אם נתן כל נכסיו, והחלים, המתנה בטלה; ה) אם נתן במצב שהוא נוטה למות, והחלים, המתנה בטלה. [ח-א]

פרק ט' – מתנתו

הדין: א) קיום הוראותיו – יש לקיים את הוראות שכיב מרע, מלבד אם רצה לתת לגוי; ב) ביטול מתנה – בדרך כלל ביכולתו לבטל מתנה ולתיתה לאדם אחר; ג) חובת ההוכחה – המקבל הוא שנדרש להוכיח שהנותן היה בריא. [ח-א]

• יום חמישי, ב"ב אייר •

פרק י' – הודאתו

הדין: כאמור, יש לבצע את הצוואה של השכיב מרע בכל מקרה. מלבד במקרים בהם נראה שהוא הערים מסיבה מסוימת, או כאשר זהו דבר שאינו בר-קנייה, או שהיתומים טוענים שאחר כך אביהם התחרט. [ח-א]

פרק י"א – משמעות דבריו

הכלל: הכלל הקובע בצוואת שכיב מרע, זו המשמעות של דבריו ורצונו האמיתי. בכל צוואה לפי ענינה (כמפורט). [ח-א]

פרק י"ב – מתנת שרשרת

הדין: במקרה שהשכיב מרע ציוה שנכסיו יעברו לראובן, ולאחר שימות ראובן הם יעברו לשמעון – שמעון מקבל לאחר מיתת ראובן את מה שנשאר מהנכסים, כלומר את מה שראובן עדיין לא מכר. אך אם ראובן הוא בנו של השכיב מרע, הריהו יורש, ואין לשמעון כלום בנכסיו. [ח-א]